

M

maailmankylä Tiedotustutkija Marshall McLuhanin näkemys kehityksestä, jossa televiestintä yhdistää eri puolilla maailmaa olevat ihmiset niin että globaalinen yhteiskunta tuntuu "kutistuvan" kylän kokoiseksi. Kylässä vallitsevat yhteiset arvot ja tarpeet. Uuden "elektronisen keskinäisriippuvuuden" seurauksena kaiken tapahtuessa kaikkialla samanaikaisesti ihmiset tekevät ja kokevat asioita yhdessä ja luovat näin uuden sosiaalisen yhteisömuodon.

maajuuri ks. verkkotunnus

maakuntalehti ks. sanomalehti

maallinen kuulutus Kirkossa luettu, ei-kirkollinen ilmoitus.

maapäällinen jakelu Televisio- ja radio-ohjelmien jakelu maapäällisinä yleisradiolähetysinä. Maapäällisestä jakelusta puhutaan lähinnä silloin kun halutaan painottaa perinteisten yleisradiolähetysten ja kaapelitelevisio- tai satelliittitelevision eroa.

magalogue (*magazine catalogue*) Aikakauslehtimuotoon tuotettu tuotekuvasto.

magazine ks. aikakauslehti

magic bullet ks. ruiskumalli

magic window Näkemys mediasta todellisuuden peilinä tai "ikkunana todellisuuteen". Median käyttäjien näkökulmasta esimerkiksi uutiset peilaavat maailman tärkeimpiä tapahtumia, keskustelu- ja fiktio-ohjelmat heijastavat ympäröivän todellisuuden yleisimpiä arvoja, ja mainokset muistuttavat kuluttajia heidän todellisista tarpeistaan.

magnaatti ks. mediamoguli

magpie effect ks. vuotojournalismi

magtab (*magazine tabloid*) Tabloidikokoinen aikakauslehti.

maikki ks. mikrofoni

maine 1) Teoista ja viestinnästä muodostuva käsitys organisaatiosta ja sen yleisestä vetovoimasta. Maine on se osa organisaation aineetonta pääomaa, joka määrittelee yhteisön julkisen aseman esimerkiksi suhteessa sen keskeisiin kilpailijoihin. Maineeseen vaikuttavat mm. yhteisön ja toimialan historia, teot ja yhteisön niihin liittämät mielikuvat. *Mainepääoma* on se arvo, jonka muodostaa organisaatiolle tärkeiden osapuolten luottamus organisaatiota kohtaan ja näiden myönteinen mielikuva organisaation tulevaisuuden kehityksestä. Hyvä maine auttaa organisaatiota ansaitsemaan oikeutuksen toiminnalleen, lisää organisaation vetovoimaisuutta, tuo lisäarvoa sen tuotteille ja palveluille ja rohkaisee organisaatiota oman toiminnan kehittämisessä. 2) Jollekin kohderyhmälle suunnattu julkinen mielikuva, jonka luoja pyrkii hyödyntämään omia toimintamahdollisuuksiaan ja houkuttelemaan kohderyhmän myös toimimaan halutulla tavalla. Kyse on eräänlaisesta ulkoisen viestinnällisen kuvan ja ihmismielen sisäisesti synnyttämän kuvan kohtaamisesta.

maineenhallinta Toiminta, jonka tavoitteena on ohjata myönteiseen suuntaan organisaation tulevaisuutta koskevia odotuksia ja organisaation menestykseen liittyviä käsityksiä.

mainepääoma ks. maine

mainonta Joukkoviestinnän avulla tapahtuva maksullinen (tilan tai ajan ostamiseen mediassa perustuva) vaikuttamis- tai suostuttelukeino. Mainonnan avulla tavaroista, palveluista ja niitä toimittavista yrityksistä levitetään kuluttajille myönteisiä tietoja ja pyritään vaikuttamaan heihin yritysten haluamalla tavalla eli edistämään tavaroiden ja palvelujen myyntiä tai saamaan aikaan vastaanottajassa asenne- tai käyttäytymismuutos sitouttamalla asiakkaat tuotteeseen tai palveluun. *Informoiva mainonta* pyrkii jakamaan tietoa tuotteesta ja sen ominaisuuksista, palveluista ja valmistajayrityksestä. Organisaation tunnettuutta lisäävän *mielikuvamainonnan* tehtävä on pitkällä aikavälillä vaikuttaa kohdeyleisön mielikuvaan mainostettavasta tuotteesta tai valmistajasta. *Yhteiskunnallinen mainonta* on informoivaa, ja se pyrkii vaikuttamaan asennetasolla. *Mediamainonta* voidaan jakaa lehti-ilmoitteluksi, tv- tai radiomainonnaksi, elokuvamainonnaksi sekä ulko- ja liikennemainonnaksi. Mediamainonnan ulkopuolisessa *suoramainonnassa* sanoma toimitetaan suoraan vastaanottajalle. Vaikka mainonnan perusolemukseen kuuluu tietty avoimuus, niin että lähettäjä on tunnistettavissa ja vastaanottaja tiedostaa mainokset mainoksiksi, koskee tämä avoimuus vain mainonnan päämääriä. Keinojensa osalta mainonnan ei tarvitse olla avointa, vaan perustuu usein mainosten synnyttämiin assosiaatioihin. Mainonta saattaa myös vaarantaa välineen journalistista luotettavuutta sekoittuessaan journalistiseen aineistoon.

mainos ks. mainonta

mainosboikotti Kaupallisia joukkoviestimiä uhkaava taloudellinen vaaratekijä, joka perustuu median mainonnasta saamien tulojen vähentämiseen. Mainostajien on mahdollista painostaa joukkoviestimiä myönteisen julkisuuden saamiseksi (*puffaus*) tai mainostajia koskevien kielteisten uutisten julkaisematta jättämiseksi. Mainosboikottien ohella joukkoviestimien taloudellisena ongelmana ovat myös tilaajakadon hitaammin näkyvät seuraukset.

mainoskakku Mainonnan kokonaismäärä.

mainostelevisio Mainosajan myynnillä toimintansa rahoittava tv-yhtiö.

mainstream journalism ks. valtavirtajournalismi

mainstreaming ks. valtavirtaistaminen

maisemaformaatti Asiakirja, jonka leveys on suurempi kuin korkeus.

makasiiniohjelma 1) Useita ohjelma-aiheita sisältävä television ajankohtaisohjelma.
2) Radiossa puhetta ja musiikkia yhdistelemällä rakennettu, useimmiten suorana lähetettävä juontajavetoinen uutisiin ja haastatteluihin pohjautuva ohjelma (*magazine* = "tavaratalo").

making of Elokuvan tai tv-ohjelman tekemisestä kertova ja sitä sponsoroiva mediatuote, joka sisältyy usein dvd-elokuvan lisäaineistoon.

makro Sarja komentoja, jotka on tallennettu ryhmäksi niin, että sitä voidaan käsitellä yhtenä komentona.

maksimaalinen vastaavidenssi Lähdekriittinen lähestymistapa tai tilanne, jolla jutussa keskenään ristiriitaisille lähteille annetaan mahdollisuus puhua ja tuoda esiin omat näkemyksensä.

maksu-tv Televisiotoiminta, jossa tv-ohjelmat ovat vastaanotettavissa kaapeliverkon kautta määrättyä maksua vastaan. Ohjelmat lähetetään tavallisesti salattuina, jolloin niiden vastaanottamiseen tarvitaan erityinen salauksenpurkulaite. *Kertamaksutelevisiolla* tarkoitetaan hotellien maksu-tv:tä, jossa kustakin katsotusta televisio-ohjelmasta tai ohjelmakokonaisuudesta maksetaan erikseen.

makulatuuri Tulostuksen alussa, painokoneen kuntoon laittamisen, ratakatkon tai rullanvaihdon yhteydessä syntyvä huonolaatuinen painotuote.

maletzken viestintämalli Viestinnäntutkija Maletzken monisäikeinen viestintämalli, jonka mukaan viestintäprosessissa vaikuttavat lähettäjän näkemys itsestään ja viestin vastaanottajista, heidän organisaationsa ja sosiaaliset ympäristönsä sekä muut median ja viestin sisällöstä johtuvat painostukset ja rajoitukset.

mallinnettu lehti ks. konseptinsiirtolehti

manga Japanilainen sarjakuva, jolle on tyypillistä piirroshahmojen korostetun suuret silmät ja kuvaruutujen lukutapa oikealta vasemmalle.

manipulaatio Ihmisten ohjailu viestimien suomia mahdollisuuksia hyväksi käyttäen. Manipulaatiolle on ominaista omiin tavoitteisiin ja päämääriin keskittyminen. Termi on yleensä kielteisesti sävyttynyt ja sitä käytetään poliittisessa kielenkäytössä, mielipiteenmuodostuksessa ja sosiaalisessa vaikuttamisessa.

manu Slangitermi studio-ohjaajasta.

marginaali Sivun ulkoreunojen ja painetun alan väliin jäävä sivun osa.

markets Sanomalehden sivu tai osa, jossa käsitellään arvopaperi-, sijoitus- ja kiinteistömarkkinoita.

markkinointiviestintä Yrityksen aloitteesta sen ulkoisiin sidosryhmiin kohdistuva viestintä, jonka tavoitteena on välillisesti tai suoraan synnyttää kysyntää tai kysyntään positiivisesti vaikuttavia ilmiöitä.

marksismi (media) Media-analyysin lähestymistapa, joka painottaa median merkitystä valtaa käyttävän luokan määrittämien normien ja arvojen vahvistamasta ja vallankäyttäjien esittämistä mediassa tavallisina kansalaisina.

martha-juttu ks. holy shit -juttu

marxilainen lehdistöteoria ks. lehdistöteoriat

massamedia Laajoja yleisöjä tavoittava joukkoviestintä (radio, televisio, sanomalehdet).

mass communication research Yhdysvaltainen "mediasosiologinen" ks. tiedotustutkimuksen haara, joka kehittyi 1940-luvulta lähtien yhteiskuntatieteiden, lähinnä sosiologian ja

sosiaalipsykologian, mutta myös politiikan tutkimuksen piirissä. MCR oli kiinnostunut erityisesti joukkoviestimien vaikutuksista ja kehitti positivistisesti sävyttyneeltä käyttäytymistieteelliseltä pohjalta erilaisia empiirisiä tutkimusmenetelmiä.

master-nauha 1) Lopullinen, toimitettu versio kuvatusa videoaineistosta kopiaimista varten.
2) Alkuperäinen kuvaus- tai nauhoitusaineisto jatkokopioiden tuottamiseksi.

masthead Lehden jokaiseen numeroon painettu listan kustantajan, toimituksen johdon ja joidenkin johtavien toimittajien nimistä ja puhelinnumeroista. Isommissa lehdissä tilaa koko toimituksen sisältävälle *apinalaatikolle* ei yleensä löydy.

matemaattinen informaatioteoria Teoria, joka korostaa viestintäkanavan kapasiteettia ja sitä, että sanoma siirtyä vastaanottajalle kanavaa mahdollisimman vähän kuormittaen.

mato Tietokoneohjelma, joka osaa lisääntyä ja levitä oma-aloitteisesti tietoverkossa etenkin sähköpostin liitetiedostossa. Järjestelmän tietoturva-aukkoja etsivä mato voi sisältää tiedostoja tuhoavan viruksen tai tukkia tietoliikenteen.

maximum depth requirement Suurin ilmoituskoko, joka sallitaan samalle palstalle yhdessä toimituksellisen aineiston kanssa. Tätä suurempaa ilmoitusta haluavan on ostettava koko palstakorkeus.

MC (*master of ceremonies*) Radio- tai tv-ohjelman juontaja. Lyhenne liitetään tavallisimmin viihteellisiin ohjelmiin, mutta sitä käytetään slangikäsitteenä laajemminkin.

mcguffin Toimintaelokuvan juonielementti, joka antaa tarinan henkilöille, kuten rikolliselle tai vakoojalle jonkin salatun päämäärän, kuten mullistavan aseiden tai salaisen asiakirjan. Termin keksijäksi mainitaan elokuvaohjaaja Alfred Hitchcock, eikä termi merkitse itse asiassa yhtään mitään.

mclurgin laki Viestintätutkija MLurgin näkemys siitä, että yksittäinen uutinen on sitä kiinnostavampi mitä lähempänä se tapahtuu mediayleisöä. Toimitustyössä tämä näkyy erityisesti paikallisten ja kansainvälisten onnettomuus uutisoinnin näyttävyydessä.

mcPaper Kutsumanimi helppolukuiselle *USA Today* -tyylisille "pikalehdille", McDonald's -pikaruokaketjun pohjalta.

MCR-perinne ks. mass communication research

medaljonki Paperille painettu ja kirjan kanteen liimattu kuva.

media 1) Joukkoviestintä tai joukkoviestimet kollektiivisena ilmiönä. Termin latinan yksikkömuoto on "*medium*", mutta arkikielessä yksikköilmaukseksi on vakiintunut myös media, jolloin joukkoviestimien monikkomuotona käytetään sanaa "mediat". Media tuottaa informaatiota, fantasiaa, unelmia ja mielihyvää viihteen keinoin. Lisäksi se on yksi keskeisimmistä yhteisöllisyyden kokemisen paikoista. Markkinatalouden näkökulmasta medialle on tyypillistä myytävien tuotteiden vaihtelu, teknologian ja jakelun vaihtelu (painetut viestimet, sähköiset viestimet), tuotteen jatkuva uusimistarve sekä markkinoiden selkeä kahtiajakautuminen (osittain ristiriidassa oleviin) tiedotus- ja mainosmarkkinoihin. Journalistinen toiminta tuo medioihin voimakkaan luovan panoksen. John Fiske on jakanut median luonteensa puolesta kolmeen luokkaan: *esittävään mediaan*, jossa media on itse asiassa viestijä eli viestinnän toimija (ääni,

kasvot, keho, sanottu sana, ele), *edustavaan mediaan*, jossa media käyttää kulttuurisia ja esteettisiä konventioita toimiakseen "tekstin luojana" ja on itse viestijästä riippumaton viestinnän tuote (kirja, maalaus, valokuva, sanomalehti jne.) sekä *mekaaniseen mediaan*, joka toimii sekä esittävän että edustavan median fyysisenä välittäjänä (puhelin, radio, televisio, elokuva, joukkoviestimet). 2) Yksittäisen tiedon vaihtamista, lähettämistä tai välittämistä harjoittava yksikkö, kanava tai tiedotus-mainosväline. 3) Fyysis-tekninen ympäristö tai vastaavat menetelmät sanomien muuntamiseksi ja yleisölle lähettäväksi tiettyä kanavaa pitkin.

media-addiktio Pakonomainen riippuvuus median käyttöön ja kiinnostuksen puute muuta tekemistä kuin median seurantaan kohtaan. Median käytön estyminen aiheuttaa media-addikteilta ärtymystä ja levottomuutta.

media-analyysi Mediaan kohdistuva tutkimus, jossa erityisinä mielenkiinnon aiheina ovat media yhteiskunnallinen rooli ja sen kehittyminen, median vaikutukset yleisönsä, median kehitysuunnat sekä uutistoiminnan luotettavuus.

media-asema Uuden viestintäteknologian sulautuma, jossa yksissä kuorissa ovat esimerkiksi tietokone, sähköposti, televisio, telefax, kuvapuhelin, cd-soitin ja videomikseri. Lisäksi media-asemassa on vakiovarusteena tai ulkoisesti liitettävissä videokamera, mikrofoni ja stereokaiuttimet.

mediabrandi Kaupallisessa mediatuotannossa tavoiteltava tuotemerkki. Mediabrandin toivotaan saavuttavan sellaisen kaupallisen aseman, joka mainostaa itse itseään ja muita mediaesityksiä, jotka kuuluvat samaan, mediarajat ylittävään kokonaiseen tuoteperheeseen.

mediacy (*media literacy*) ks. medialukutaito

mediadieetti Yksilön tekemien mediavalintojen sisältö kokonaisuutena. Erilaisia aineistoja valikoimalla hänen on mahdollista saada monipuolinen ja –arvoinen kokonaiskuva maailman tapahtumista. Hyvin kapeaksi valikoitunut mediankäyttö voi vastaavasti johtaa vinoutuneisiin käsityksiin.

mediadiversiteetti Median monimuotoisuus, jonka avulla pyritään turvaamaan kansalaisten viestinnällisten oikeuksien ja julkisuuteen pääsevien mielipiteiden moninaisuus. Mediadiversiteettiin kuuluvat *mediapluralismi* eli median keskittymisen ja kilpailun kysymyksiin, median omistuspohjaan ja työvoimaan liittyvä lähteiden monipuolisuus, median sisältöjen monipuolisuus ja vastaanoton (yleisöjen) monipuolisuus. Kaupallisessa mediassa diversiteetti liittyy ensisijaisesti vapaan kilpailun luomaan valinnan mahdollisuuksien määrään. Julkisen palvelun kohdalla diversiteetti on ennen kaikkea laadun kriteeri.

mediaekologia Yhteiskunnan kulttuuriseen ympäristöön liittyvä tutkimusalue, jossa mielenkiinnon kohteena on median ja ympäristön suhde ja median ympäristöä muokkaavat vaikutukset, esimerkiksi television vaikutus lukemisen yleisyyteen tai median kaupallistumisen vaikutukset median julkisen palvelun tavoitteisiin.

mediaesitys ks. mediatuote

mediaetiikka ks. journalismi: etiikka

mediaetnografia Tutkimussuunta, jonka painopisteenä on ihmisten arkipäiväinen mediakäyttö ja mediaesitysten merkityksellistämisen käytännöt. Tavoitteena on tutkia näitä mediakäytön ja

tulkinnan käytäntöjä niiden luonnollisessa kontekstissa eli yleensä ihmisten kodeissa.

mediafuusio Digitaalisen kehityksen mahdollistama eri mediatyyppien keskinäinen sekoittuminen toisiinsa.

mediagenre ks. journalistinen genre

mediahegemonia Yhteiskuntakriittinen näkemys, jonka mukaan valtaapitävien näkemykset muotoutuvat myös yhteiskunnallisesti hallitseviksi näkemyksiksi, koska vallankäyttäjillä on mahdollisuus vaikuttaa joukkoviestimien sisältöön ja tarjontaan.

mediahuomio Uutisagenda, joka määrittää sen mitä aihetta mediassa käsitellään missäkin laajuudessa ja toisaalta sen, mikä jää julkisuuden katveeseen.

mediaimago 1) Median kohteestaan välittämä tai mediassa kohteesta välitetty julkinen kuva tai käsitys. 2) Yksittäisestä joukkoviestimestä sen yleisölle muodostunut mielikuva. Mediaimagon pohjana ovat ne kokemukset, joita ihmisillä on välineen toiminnasta ja sen tuotoksista. Mediaimago muodostuu myös välineen ulkoisten ominaisuuksien pohjalta ja toisaalta muiden välineiden tarjoaman vertailtavan tuotannon perusteella.

mediaimperialismi Termi, jolla on viitattu länsimaisen joukkoviestinnän vaikutukseen kehitysmaiden yhteiskunnallisessa ja taloudellisessa kehityksessä. Kehitysmaista kertovan kansainvälisen tiedonvälityksen on nähty olevan vinoutunut ja vaikeuttavan kehitysmaiden yhteiskunnallista kehitystä. Viestinnän globalisaatio on tapahtunut yksistään länsimaisen teknologian kautta ja on tätä kautta edesauttanut tietynlaista toimintatapojen syntymistä.

mediajournalismi Journalismin lohko, joka on erikoistunut media-alan asioiden uutisointiin ja taustoittamiseen. Mediajournalismiin ei välttämättä liity hyvän ja huonon arvioimista, vaan se raportoii media-alan tapahtumista käyttäen vastaavia journalistisia kriteereitä kuin talouselämän, urheilun tai kulttuurin uutisoinnissa. Mediajournalismin ja *mediakritiikin* raja on kuitenkin hyvin liukuva, koska myös laatujournalismiin liittyy usein kriittinen asenne ja pyrkimys.

mediajulkisuus 1) Organisaatioiden esiintyminen tai poissaolo joukkoviestimien journalistisesta tai ei-journalistisesta kontekstista. 2) Virtuaalinen tila, jossa mediayleisö, media ja sen lähteet kohtaavat toisensa ja jakavat merkityksiä joukkoviestinnän välityksellä. Mediajulkisuus on sosiaalisesti jaettu, laajasti saatavilla oleva ja luonteeltaan yhteinen tila. Mediajulkisuus syntyy vuorovaikutuksessa prosessissa ideaketjun, lähdeketjun ja presentaatioketjun välillä.

mediajärjestelmä ks. joukkoviestintäjärjestelmät

mediakasvatus Tietoinen yritys vaikuttaa mediaan käyttöön ja *mediataitoihin*. Median käyttäjiä pyritään harjaannuttamaan aktiivisiksi ja kriittisiksi opettamalla heille väline- ja analyysitaitoja.

mediakatastrofi Hallitsematon kielteisen julkisuuden vyöry jostakin yhteisöä koskevasta asiasta, jonka estämiseksi yhteisö ei ole ymmärtänyt toimia riittävän ajoissa.

mediakehys Journalistinen työkalu, jonka avulla toimittaja käsittelee ja tulkitsee tiettyä uutistapahtumaa: rajaamalla käsiteltävää asiaa sekä korostamalla sen tiettyjä puolia ja häivyttämällä toisia.

mediakertomus Julkisuuden näkökulmasta jonkun mielenkiintoisen henkilön teoista tai häneen

liittyvistä tapahtumista muodostuva eräänlainen jatkokertomus mediassa, esimerkiksi entisen mäkihyppääjän Matti Nykäsen seikkailut sekä vapaudessa että vankilassa.

mediakeskeinen tutkimus Yleisnimitys ärsykekeskeisille tutkimus- ja teoriasuuntauksille, jotka keskittyvät median itsensä analysointiin ja usein myös median vaikutusten tutkimukseen mediasisältöjen perustella.

mediakeskus 1) Ulkoista tiedottamista ja mediasuhteita hoitava organisaation viestintäosasto. 2) Laajaa uutistapahtuman raportoinnista varten paikalle saapuville toimittajille varatut työskentelytilat.

mediakompetenssi Median käyttäjän tilanne- ja toimintaympäristökohtainen valmius ja taito ymmärtää mediaa ja erilaisia mediatekstejä. Tavoitteellinen toiminta rajaa mediakompetenssia esimerkiksi yksilön ammattivaatimusten mukaan: ohjelmistoyrityksen työntekijällä on oltava erilainen mediakompetenssi kuin taidekasvattajalla.

mediakontrolli Hallituksen kansalliselle medialleen asettama ulkoisen valvonnan laajuus ja laatu.

mediakonventio Yleisesti mediakentällä käytössä oleva toimintapa tai tekniikka, joka on muuttunut itsestäänselvyudeksi, esimerkiksi uutispöydän takana istuva ankkuri lukee tv-uutisia.

mediakonvergenssi Eri mediatyyppien lähentyminen toisiinsa ja keskinäinen hyödyntäminen lopputuloksessa.

mediakoordinointi Eri mainosmuotojen ja menekinedistämistoimien yhdistäminen.

mediakortti Lehden ilmoitusasiakkaitaan varten ilmoittamat tiedot lehden kustantajasta, yhteystiedoista, sivukoosta, palstaleveyksistä, ilmoitushinnoista, ilmestymispäivistä, jätettävien ilmoitusten deadline-ajoista sekä virheitä koskevasta tai ilmoitusten julkaisematta jättämiseen liittyvästä vastuusta.

mediakraatti Taloudellista vaikutusvaltaa käyttävä henkilö tai organisaatio, joka pystyy käyttämään valtaa joukkoviestinnän avulla tai kontrolloimaan median toimintaa usein yhteistyössä poliittisen eliitin kanssa.

mediakratia Tiedotusvälineiden eli julkisen sanan valta.

mediakritiikki Keskustelu hyvän ja huonon joukkoviestinnän kriteereistä ja viestinnän kehittämisestä. Kritiikin kohteina voivat olla esimerkiksi journalismin omien sääntöjen ja tavoitteiden vertailu, journalismin välittämien sanomien vastaavuus sen kuvaamaksi ilmoittaman todellisuuden kanssa sekä kysymykset journalismin yhteiskunnallisista ja kulttuurisista vaikutuksista. Erityisesti valokuvaa voidaan lähestyä mediakriittisesti tarkastelemalla sitä, kuinka autenttinen valokuvan toistama tilanne ja asetelma on tai sitä, kuinka valokuvalla yritetään vaikuttaa katsojiin. Mediakritiikissä kohteena on mediajärjestelmä kaikkineen, *journalismikritiikissä* erityisesti joukkoviestinnän journalistinen aines ja sen tuotantoa ohjaava ammatillinen näkemys ja arvomaailma. Usein käsitteitä käytetään toistensa synonyymeinä. Mediakritiikkiä ei saa sekoittaa median perinteisesti harjoittamaan yhteiskuntakritiikkiin kuten sen *vahτικοiran* rooliin.

mediakulttuuri 1) Tilanne, jossa mediasta on tullut yksi kulttuurin keskeisimmistä osapuolista

kulttuurin *medioitumisen* seurauksena. Mediakulttuuri muotoutuu tuotannon, tuotteen mediaesityksen ja sen vastaanoton välisessä vuorovaikutuksessa. Mediakulttuuri heijastaa ns. reaalkulttuuria (ideoita, arvoja, normeja, elämänmuotoja, tietoja jne.) ja muovaa ihmisten sitä koskevia käsityksiä. 2) Joukkoviestimien kautta välittyvä (osa)kulttuuri ja sen sosiaaliset piirteet, jossa keskeistä ovat joukkoviestimien toiminnot, joukkoviestimien ja yleisön välinen vuorovaikutus sekä joukkoviestinnän määrällinen ja laadullinen käyttö. Mediakulttuuriin liittyvät myös yleisön ja median välisen vuorovaikutuksen ja mediakäytäntöjen taustalla vaikuttavat ja niitä määrittävät erilaiset arvot, päämäärät ja normit.

mediakulutus Yleisön taholta tiedotusvälineisiin kohdistuva käyttö.

mediakuva 1) *Visuaalisen kulttuurin* merkittävin osakokonaisuus ja rakennusaine. Mediakuvia ovat esimerkiksi lehtikuvat, mainokset, elokuvat sekä television ja internetin erilaiset kuvastot. 2) Sisällönanalyysiin tai muuhun tutkimusmenetelmään pohjautuva kokonaiskuva valitun kohteen näkymisestä joukkoviestinnässä. 3) Joukkoviestinnän luoma sädekehä esimerkiksi ajatukselle, henkilölle, poliittiselle suuntaukselle, yritykselle tai tuotteelle.

mediakännykkä Kolmannen sukupolven matkapuhelin, jolla voi käyttää internetiä tai multimediaspalveluja.

mediakäräjöinti Näkemys median ajautumisesta syyttäjän ja tuomarin rooleihin käsitellessään tunnettuja henkilöitä tai näkyvää tapahtumaa koskevia rikostapauksia. Mediaa on kritisoitu siitä, että kärjistyksillään ja käsittelytavoillaan media leimaa henkilön rikolliseksi liian aikaisessa vaiheessa. Se näin ollen lukee julkisuudessa tuomion jo ennen kuin syytetty on edes nostettu.

mediakäyttäytyminen Ihmisten toiminnot, johon kuuluvat mediasisältöjen tuottaminen, mediatuotteiden valikoiminen, kokeminen ja tulkitseminen sekä median aiheuttamat muutokset käyttäjän ajattelussa, asenteissa, tunteissa ja toiminnassa.

medialaatikko ks. tunnuslaatikko

medialista Luettelo medioista, joita käytetään tai suunnitellaan käytettäväksi viestinnässä.

medialogia Tiede, joka tarkastelee tekniikkaa, yhteiskuntaa ja kulttuuria viestinnän ja tietotekniikan näkökulmasta.

medialogiikka Medioiden ominaispiirteitä ja toimintaperiaatteita selventävä ajattelutapa, jota joukkoviestimet ja vastaanottajat käyttävät ilmiöiden esittämiseksi ja tulkitsemiseksi. Medialogiikassa on pitkälti kysymys siitä, miten eri välineet siirtävät ja esittävät informaatiota. Toimitustyötä ohjaavat työtavat ja ajatusmallit, jotka koostuvat mediadramaturgiasta (esitystapa yleisön huomion saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi), käytännön työrutiineista (ajan, tekniikan ja nopeutuvan uutistuotannon vaatimukset), ja työmetodeista (journalistien työkalut) ja median kieliopista (tavat, muodot ja säännöt, joiden mukaan asioita esitetään mediassa). Medialogiikan elementtejä ovat materiaalin organisoimisen tavat, esittämistyyli sekä se, mihin ilmiöihin mediassa erityisesti fokusoidaan

medialukutaito Median lajien tunnistaminen ja kyky analysoida kriittisesti median vaikuttamistapoja. Medialukutaito on perinteisen lukutaidon laajennus, johon kuuluvat audiovisuaalisen ilmaisu vastaanottotaidot sekä kriittinen itsenäisyys median käytössä ja mediasisältöjen tulkinnassa.

medialuokka Tiedotusvälineen perustyyppi, kuten lehdistö, radio, televisio ja tietoverkko.

mediamainonta Muu kuin suoramainonta.

mediamaisema ks. joukkoviestintä: järjestelmä

mediametafora Kielikuva yleisön ja todellisuuden "välissä" toimivan joukkoviestinnän roolien kuvailemiseksi. Metaforia ovat esimerkiksi *ikkuna* (media näkemysten laajentajana, asioiden esittäminen sellaisenaan), *peili* (media asioiden heijastajana, tosin viestimien itsensä määrittämästä kulmasta ja suunnasta), *suodatin* (median tekemä sanomien valinta), *viitta*, *tulkitsija* (media suunnan osoittajana, asioiden selvittäjänä), *foorumi* (media usein myös interaktiivisena asioiden esittäjänä) ja *este* (median rooli todellisuudesta vierottajana).

media mix Jossakin mainoksessa tai kampanjassa käytetty eri mainosmedioiden yhdistelmä.

mediamoguli Kutsumanimi laajaa yhteiskunnallista valtaa käyttävälle viestintäyrityksen tai *konglomeraatin* omistajalle.

mediamonitorointi Tutkimus, jossa joukkoviestimien sisältöä verrataan yhteiskunnalliseen muutokseen tai johonkin suureen yksittäiseen tapahtumaan. Tavoitteena on selvittää, miten media on tietyssä asiassa toiminut ja mitä näyttää todella tapahtuneen.

mediamorfoosi Välinekohtaisten (välineiden käyttöä koskevien) raja-aitojen mataloituminen digitaalitekniikan ansiosta ja digitaalisten medioiden myötä. Digitaalitekniikka muuttaa esimerkiksi perinteistä kirjamaista esitystapaa sisällöllisesti ja ulkoasullisesti.

mediamyly 1) Yksittäiseen henkilöön tai tapahtumaan kohdistuva median voimakas, usein äkillinen kiinnostus ja tätä seuraava laaja mediajulkisuus. Julkisuus voi sisältää sekä paikkansapitävää että paikkansapitämätöntä tietoa. 2) Tilanne, jossa median liian aktiivinen toiminta alkaa haitata median seuraaman tapahtuman varsinaista kulkua ja tavoitteita.

median arvoketju Median toiminnan peräkkäiset tuotantovaiheet: sisällön tuottaminen (ideoiden keksiminen ja toteutus), koostaminen (lopputuotteeksi kokoaminen), lopputuote (vastaanottajalle välitettävä mediasisältö), jakelu (lopputuotteen välittäminen vastaanottajalle) ja vastaanotto (sisällöt saavat yleisönsä ja käyttäjänsä). Arvoketjun taustalla on ajatus siitä, että mitä tarkemmin arvoketjun eri vaiheiden taloudelliset arvot eli kustannukset tunnetaan, sitä paremmin niitä kyetään hallitsemaan ja sitä kannattavammaksi mediaprosessia on mahdollista kehittää.

median kehävaikutus Median vaikutuksia vahvistava toimintamalli, jonka mukaan käyttäjä valitsee mediasisältöjä ja tulkitsee niiden viestejä oman persoonallisuutensa ja yksilöllisten tarpeittensa pohjalta. Esimerkiksi aggressiivinen henkilö voi hakea väkivaltaohjelmia, joiden aggressiiviset sisällöt vahvistavat hänen persoonallista aggressiivisuuttaan, mikä saa hänet edelleen valikoimaa väkivaltaohjelmia.

medianomi 1) Viestintäalalla, erityisesti audio-visuaalisessa viestinnässä, suoritettu opistotasoinen tutkinto. 2) Ammattinimike audiovisuaalisen viestinnän tekniselle henkilökunnalle, kuten äänitarkkailijoille, kuvaajille ja leikkaajille.

medianormit ks. journalistiset normilähteet

median rakennelmat Näkemys siitä, että median tuotteet ovat keinotekoisesti rakenneltuja, eikä

niitä ole otettu sellaisenaan suoraa ympäristöstä.

median roolit ks. joukkoviestintä: roolit

median tilannekuva Organisaation itsensä tuottama tai hankkima analyysi saamastaan mediajulkisuudesta tiettyä ajanjaksona operatiivisten tai viestinnällisten toimintojensa suuntaamiseksi.

median tulokulma Asenne, jolla yksittäinen media saattaa suhtautua johonkin yhteisöä koskevaan uutisoinnin arvoiseen asiaan. Tulokulma saattaa olla yhteisön julkisuuskuvan kannalta kielteinen, neutraali tai myönteinen. Tyypillistä erityisesti toimittajan itsensä kehittämissä, huhupuheista alkunsa saaneiden juttuaiheiden kohdalla.

median vaikutukset ks. joukkoviestintä: vaikutukset

median valvonta ks. joukkoviestintä: valvontamallit

mediaoikeus Oikeudessa syytettyyn kohdistuvan julkisuushaitan eli oikeudenkäyntiä edeltäneen kielteisen mediajulkisuuden mahdollinen tuomiota heikentävä vaikutus. Juridisen tulkinnan tarkoituksena on säädellä seuraamusten liian epäoikeudenmukaista kasautumista syytetyille, esimerkiksi rattijuopon halvaannuttua kolarissa. Mediajulkisuudesta johtuvan tuomion lievennys saattaa kuitenkin heikentää oikeudenkäynnin yhdenvertaisuutta ja muuttaa tiedonvälityksen osaksi tuomiota. Mediaoikeuden juridis-eettinen ongelma on, milloin syytetyn saama kielteinen julkisuus on "poikkeuksellista" varsinkin sellaisten yhteiskunnallisen vallankäyttäjien kohdalla, joiden toimintaan on säännönmukaisesti muutenkin liittynyt julkisuutta. Tällaisissa tapauksissa julkisuushaitan pitäisi olla rikoksentekeijöille ennalta-arvattavissa.

mediaopetus Opetukseen liittyvät ratkaisut, eli opetusmenetelmät, arviointi ja oppimateriaali median ollessa opetuksessa väline.

mediaoppi Viestintäkasvatuksen osa-alue, joka käsittää sisällöt ja teemat median ollessa opetuksen kohteena, esimerkiksi elokuva-analyysi. Mediaopin avainalueet ovat mediatuotanto, mediailmaisuus ja mediaesitysten tai -tekstien vastaanotto. *Mediatuotannon* opetuksessa olennaista on saada oppilaat ymmärtämään esimerkiksi toimitusten tekemiä valintoja ja muokkauksia, joille erilaiset mediaesitykset rakentuvat. *Mediailmaisussa* kysymys on erilaisten kerronnallisten tekniikoiden, lajityyppien ja todellisuuden representaatioiden opetuksesta. *Mediaesitysten vastaanotossa* oppilaiden halutaan ymmärtävän erilaisia kulttuuri- ja tilannesidonnaisuuksia, jotka määrittävät mediaesitysten merkityksellistämistä ja tulkintaa.

mediaosasto Mainostoimiston osasto, joka suunnittelee ja koordinoi mainoskampanjoiden aikataulut, lehti-ilmoitukset ja tv- ja radiomainokset.

mediapaasto Vapaaehtoinen jättäytyminen mediatarjonnan ulkopuolelle esimerkiksi lomamatkan tai muun lyhyt- tai pitkäkestoisen kotoa poissaolon takia.

mediapaniikki Journalistinen aihe, jossa yleisön oma tai maailman turvallisuus on jollakin tavalla uhattuna ja joka saa todellista riskiään suuremman merkityksen mediassa.

mediapappi Televisiota uskonnon levittämisessä hyväksi käytävä saarnaaja. *Televangelisteja* pidetään erityisesti yhdysvaltalaisena ilmiönä, missä saarnaajilla on omat nimikko-ohjelmansa ja erityisesti televisioympäristöön sovitettu saarnaustekniikka.

mediapeitto Mainoskampanjan avulla saavutettu suhteellinen osuus kohdeyleisöstä.

mediapeli 1) Julkisuuteen vaikuttamisyritykset median kautta tai mediassa. Myös julkisuutta tavoittelevien tahojen keskinäinen kilpailu median kautta saatavasta huomiosta. 2) Median hyväksikäyttö pääasiassa politiikassa. Poliitikot pyrkivät vaikuttamaan erityisesti television avulla omaan tai puolueensa poliittiseen menestymiseen tai vastustajien mustamaalaamiseen. Toisaalta mediapeliä ja kielteistä mediajulkisuutta on syytetty omasta heikosta poliittisesta menestymisestä. 3) Median julkiset ja salatut toimintamallit ja tavoitteet erilaisissa tiedonhankinta- ja julkistamistilanteissa. Mediapeliin vaikuttavat lainsäädäntö, journalismin eettiset säännöt sekä yksittäisen median toimintapolitiikka ja käytännöt.

media performance Median suoritusta koskeva arviointi, jolla pyritään mittaamaan miten monipuolista ja todellisuuspohjaista journalismi on ja kuinka vapaasti ja riippumattomasti se pystyy toimimaan ulkoisista voimista ja eturyhmistä.

mediapersoona Etenkin televisiossa työskentelevä, tunnettu toimittaja tai juontaja, joka isännöimää säännöllisesti lähetettävää ja usein talkshow-maista ohjelmaa seuraava uskollinen yleisö.

mediapluralismi ks. mediadiversiteetti

mediapolis Kutsumanimi valtiomuodolle, jossa joukkoviestintä on merkittävä vallankäytön väline.

mediapolitiikka Areena, jossa erilaiset mediaan kohdistuvat intressit kuten esimerkiksi hallitus, puolueet, mediayritykset ja kansalaisjärjestöt ottavat mittaa toisistaan ja jossa näitä erillisiä etuja yritetään sovittaa yhteen.

mediapreferenssit Organisaatioiden käsitykset eri medioiden painoarvosta omassa tiedotus- tai suhdetoiminnassaan.

mediapsykologia Mediakäyttäytymistä sekä ihmisten ja median välistä suhdetta käsittelevä tutkimusalue, joka pyrkii selvittämään mihin ihmiset käyttävät mediaa ja mitä tällaisesta kulutuksesta seuraa.

mediaretoriikka Median toimintaan ja julkisuuteen nostettuihin asioihin liittyvät vaikuttamisprosessit ja esitystavat. Mediaretoriikka voidaan jakaa sisällöllisesti ja menettelytavoiltaan esimerkiksi viihteen, mainonnan ja journalismin kautta tapahtuvaan "taitoon vaikuttaa ihmisiin".

mediarutiinit "Journalistisen teollisuuden" ja säännöllisen uutistuotannon edellyttämät toimitusten sisäiset toimintamallit ja vakiintuneet käytännöt, joilla pyritään valitsemaan informaatiotulvasta julkaistavaksi kelpaavat aiheet sekä päättämään niiden käsittelytapa nopeasti ja tehokkaasti. Tuomo Mörä on jakanut rutiinit *määrittelyrutiineiksi* (onko jokin asia uutisoinnin arvoinen vai ei), *keruurutiineiksi* (tavat, jolla toimitus varmistaa perusaineiston saannin taloudellisesti ja kitkattomasti) ja *esitystaparutiineiksi* (asioiden ja tapahtumien muuntaminen jutun muotoon).

mediaseksikkyys Jutun ominaisuus, joka tekee aiheen käsittelyn ja julkaisemisen medialle erityisen houkuttelevaksi.

mediasfääri 1) Käytävissä olevien medioiden laajuus, vaikutukset ja rakenne suhteessa ns. julkiseen sfääriin. 2) Median yhteiskunnallinen asema ja liikkuma-ala sekä median vaikutusmahdollisuudet suhteessa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksiin.

mediasirkus ks. mediamylly

mediasisältö Usean *mediatuotteen* sisällöistä rakentuva kokonaisuus.

mediasoitin Äänen tai videon kuuntelemiseen tai katselemiseen tarvittava ohjelmisto.

mediasoituminen Mediateknologian voimakas yleistyminen ja tästä johtuva ihmisen kokemusten muuttuminen valtaosaltaan mediavälitteiseksi. Medioiden keskeisyys on johtanut siihen, että ihmisten jokapäiväinen havaintoympäristö on medioiden muokkaama, arkiajattelu saa jatkuvasti uusia aineksia medioiden välityksellä ja mediat määrittelevät myös yhä uudelleen ihmisten minuuden ääriviivoja. Kun tietomme, ymmärryksemme ja arkitotuutemme ympäröivästä todellisuudesta rakentuvat paljolti median välityksellä, omaan välittömään kokemukseen perustuvan tiedon määrä suhteellisesti vähenee. Yhtäältä ihmisten toiminta on *välittyneistynyttä* kun yksilöllisen kokemuksen piirin supistuessa ihmiset joutuvat turvautumaan oman kokemuspöirinsä ulkopuoliseen tietoon, jonka pätevyyttä he eivät ole voineet testata. Toisaalta toiminta on myös *välineistynyttä* kun vieras kokemus välittyy aina jonkin välinemuodon (suullisen, kirjallisen, kuvallisen, audiovisuaalisen median) kautta, joka myös muokkaa ja merkityksellistää sitä omalla tavallaan. Seurauksena on esimerkiksi politiikan medioituminen. Poliitiikkaa tehdään entistä enemmän mediajulkisuuden kautta ja sen ehdoilla

mediastrategia 1) Menetelmät, joilla mainoskampanjassa käytettävät välineet valitaan. 2) Julkisuusstrategia.

mediasuhteet Suhdetoiminta, joka keskittyy yhteydenpöitoon tiedotusvälineiden ja toimittajien kanssa.

mediasuunnittelu Joukkoviestimien valinta sanoman välittämiseksi mainonnan eri kohderyhmille.

mediasynergia Tekninen kehitysvaihe, jossa tietotekniikan ansiosta sähköisten ja painettujen joukkoviestimien väliset tuotantoerot kaventuvat ja välineet alkavat yhä enemmän muistuttaa toisiaan. Synergiasta käyvät esimerkkeinä tietoverkkojen kautta leviävät perinteisten painettujen lehtien sähköiset versiot sekä tv- ja radio-ohjelmien laajeneminen tietoverkköihin.

mediataide Taiteenlaji, jonka teokset voidaan toteuttaa ja välittää vastaanottajalle ainoastaan mediateknologialla digitaalisessa muodossa. Tunnuspiirteistä mediataiteelle on prosessiluonteisuus eli muokattavuus ja vuorovaikutteisuus. Mediataiteen avulla taiteilijat ovat tutkineet ihmisen ja koneen ja erityisesti ihmisen ja median välistä suhdetta.

mediataito Median aktiivinen, järkevä ja valikoiva käyttö. Mediataidoissa on olennaista tuntea viestin lähettäjän intressit, tulkita kriittisesti mediasisältöjä ja ymmärtää omia reaktioita. Mediataitöihin kuuluvat lisäksi median tekninen ja taustarakenteiden tuntemus sekä välineelliset taidot.

mediataju Opetuista taidöista koostuva mediatietoisuus tai kyky elää maailmassa, jossa taltioitujen kuvien ja äänien määrä ja merkitys kasvavat voimakkaasti.

mediatapahtuma Poikkeuksellisen merkittävä, varta vasten jonkin asian julkistamiseksi joukkoviestimille järjestetty tilaisuus tai tapahtuma, joka usein televisioidaan suorana lähetyksenä ja jota ei välttämättä järjestettäisi ilman median läsnäoloa. Dayanin ja Katzin mukaan mediatapahtumassa kyse on sellaisesta journalismista ja sen tuotoksista, joissa tyypillisesti korostuu draaman eli kerronnallisen jännityksen merkitys. Esimerkiksi tv:ssä mediatapahtuma rikkoo rutiininomaisen tv-katselun suoralla lähetyksellään ja siihen luonnostaan sisältyvällä potentiaalisella yllätysmomentilla. Mediatapahtuman järjestelyvastuu on tyypillisesti jollakin median ulkopuolisella taholla kuten urheilukilpailuissa niiden järjestäjillä. Dayan ja Katz jakavat mediatapahtuman kolmeen osaan: kilpailu (*contest*), valloitus (*conquest*) ja kruunajaiset (*coronation*).

mediateekki Kirjaston tietokoneosasto.

mediateksti ks. mediatuote

mediateollisuus Kaupalliseen menestykseen tähtäävä ja liiketoiminnallisia periaatteita soveltava, journalistisilla tai muilla joukkoviestinnän periaatteilla toimiva symbolituotanto.

mediatodellisuus Näkemys mediasta "kaikkivaltiaana", joka ei enää viittaa ulkoiseen todellisuuteen, vaan ainoastaan toisiin lopullisesti kiertäviin ja jäljennettyihin mediaesityksiin.

mediatiede Median taidekäytön tutkimus ja opetus. Televisiota, elokuvaa, videota, multimediaa tai mediataiteita esteettisenä, taiteellisenä tai kulttuurisena ilmenemismuotona tutkiva tieteenala.

mediatodellisuus 1) Yhteiskunnallinen ilmiö, jossa julkisuus ei enää peilaa todellisuutta, vaan tuottaa kuvitteellisia ihmisiä, tapahtumia ja ilmiöitä, joihin suhtaudutaan todellisina. Ihmisten mielikuvat ympäröivästä todellisuudesta rajautuvat yksilöllisen median käytön pohjalta ja muovautuvat median tekemien valintojen ja välittämän kuvan mukaisiksi. 2) Joukkoviestimien kautta yksittäiselle median käyttäjälle tai suuremmalle yleisölle välittynyt, hyvinkin yksilöllinen kuva jostakin median käsittelemästä asiasta. Mediatodellisuus pohjautuu mediajulkisuuteen, mutta tämän lisäksi lopullisen kuvan muotoutumiseen vaikuttavat myös vastaanottajan subjektiiviset tekijät.

mediatoimisto Mainostajien ja joukkoviestimien välinen linkki, eräänlainen "mainostajien ostoagentti", joka tekee mediatutkimuksia, vertailee ja neuvottelee mediahinnoista, valitsee mainoskanavan ja hoitaa yhteyksiä mainostoimistoihin.

mediatoimittaja Monipuolista työtä eri medioihin (radioon, televisioon, tietoverkkoon) eri versioina tekevä toimittaja.

mediatuote Minkä tahansa yksittäisen median sisällä toteutettu rajattu, yksittäinen kuvallinen, sanallinen tai auditiivinen esitys, esimerkiksi *juttu*, *ohjelma*, *mainos* tai *verkkosivu*.

mediatutkimus 1) Joukkoviestimiin keskittyvä viestintätutkimuksen osa, joka voidaan jakaa lähde-, sanoma- ja vastaanottajajärjestelmien tutkimukseen. Mediatutkimuksen mielenkiinnon kohteeksi on noussut myös sanomien välityksen konteksti eli sanomien sosiaalinen, kulttuurinen, poliittinen, taloudellinen ja esteettinen ulottuvuus. 2) Markkinointitutkimus, joka kohdistuu medioiden sisältöön, käyttöön, tehoon ja yleisöön. 3) Huomioarvotutkimus, jolla selvitetään toimituksellisten sisältöjen tai mainosten huomioarvoja.

mediat, uudet ks. *uusi media*

mediauutinen 1) Joukkoviestinnän ilmiöitä kuten uutisaiheita, viestinnän vaikutuksia ja median omistusta käsittelevä juttu 2) Eryteisesti televisiossa näkyvä ilmiö, jossa tiedotusväline raportoii sille itselleen tai peräti sen itsensä järjestämästä tapahtumasta. Esimerkiksi juoru oma yhtiön tosi-tv- ohjelmasta iltapäivälehdessä etusivulla hyödyntää sekä ohjelmaa että lehteä.

mediavaje Organisaation kilpailijoita vähäisempi näkyvyys julkisuudessa.

mediavirta Sisältöjen välittäminen erilaisissa tele- ja tietoverkoissa, esimerkiksi tv-kuvan lähettäminen kotitietokoneelle. Mediavirtapalvelujen odotetaan yleistävän siirtoyhteyksien nopeutuessa.

mediavyöry Näkemys yhteiskunnallisesta kehityksestä, jossa voimakkaasti lisääntyneestä mediateknologiasta on tullut osa ihmisten arkipäiväistä elämää.

mediavälitteinen pr ks. mediasuhteet

mediavälitys Mainosaineiston toimittaminen julkaisuvalmiina mainosvälineille.

mediaympäristö 1) Mainosvälineen ilmoitukselle tarjoama eräänlainen "ilmapiiri" (esimerkiksi arvostus) tavoiteltavan tuotekuvan luomiseksi. 2) Tiettyssä markkinointitilanteessa vaikuttavat mediat. 3) Median muu kuin toimituksellinen sisältö, johon yksittäinen ilmoitus tai mainos sijoitetaan.

mediaähky ks. informaatioähky

medioituminen ks. mediasoituminen

melodraama Jyrkkien vastakkainasettelujen varaan rakentuva tunnepitoinen ja liioitteleva draama, jonka esitystapa on jopa paatoksellinen

melroseplace-ilmiö Jännitteen ja yleisön kiinnostuksen katoaminen liian kauan esitetystä tv:n draamasarjasta samannimisen tv-sarjan pohjalta.

memory flash ks. takautuma

menu 1) Valikko. 2) Vinkkilaatikko.

merirosvoradio Etupäässä kansainvälisillä vesialueilla, mutta myös maissa (autotalleissa, kellareissa) lähetystoimintaa harjoittava toimiluvaton "vaihtoehtoasema". Merirosvoradiot olivat suosittuja etenkin 1960-luvulla. Teknologisten ja taloudellisten tekijöiden ohella niitä yhdistivät sosiokulttuuriset tekijät. Merirosvoradiot sekoittivat luvattomuudellaan yleisradiotoiminnan vastuujärjestelmää ja synnyttivät myös ongelmia ilman tekijänoikeuskorvauksia soittamastaan musiikista. Asemien suosioon vaikutti niiden "kuuntelijäläheisyys" vastapainona kansallisten viestintäyhtiöiden "virallisuudelle".

merkittävysspiraali Median toimintaan liittyvä prosessi, jossa yksittäiset, usein paikalliset ongelmat ja tapahtumat muokataan yhteenvetomaisesti osaksi näitä paljon vakavampia ja yleisempiä yhteiskunnallisia ongelmia. Esimerkiksi mielenosoitukset, lakot ja pikkurötökset muovautuvat median välityksellä esimerkiksi lainkuuliaisuuden tai järjestyksen murenemisestä.

merkityskoulukunta Viestintätutkimuksen suunta, joka tutkii sanomien kulttuurista roolia ja sitä,

miten sanomat ja niiden vastaanottajat toimivat vuorovaikutuksessa keskenään tuottaakseen sanomille merkityksiä.

merkki Jokin, jolla viestittävää kohdetta voidaan kuvata.

merkkivalo Kuvaavan kameran yksilöivä (punainen) varoitusvalo tv-lähetyksen aikana.

mesh-verkko Tietoliikenneverkko, jossa jokainen päätelaite toimii reitittimenä, jolloin liikenne voidaan ohjata koneeseen lyhintä reittiä pitkin (*mesh*=verkon silmukka).

metadata Tiedon mukana kulkevat ja siihen kuuluvat erilaiset määrittelyt ("tieto tiedosta").

metafora Vertaukseen perustuva kielikuva, esimerkiksi "Tyhmä kuin saapas".

metafora-analyysi Media-analyysin alalaji, jossa tavoitteena on vakiintuneiden, hallitsevien ja niistä vastaan asetettujen kielikuvien paljastaminen, eräänlainen "asioiden näkyväksi tekevä tutkimus". Tarkoituksena on selvittää arkikielisiä tapoja jäsentää maailmaa tietyllä, metaforisella tavalla ja paljastaa tiettyyn metaforiikkaan liittyvät tausta-ajatukset. Median merkitys metaforien vakiinnuttamisessa on keskeinen. Mediassa metaforien avulla konkretisoidaan ilmiöitä, mutta samalla niillä myös rajataan näkökulmaa käsiteltäviin asioihin. Metaforilla on myös ideologista voimaa kun ne esittävät aina todellisuuden tietyistä näkökulmista nostamalla esiin joitakin puolia kohteestaan ja ohjaamalla samalla huomiota pois joistakin muista puolista.

metagenre Useita lajityyppejä ja mediateknologioita leikkaava pääluokka, esimerkiksi valistus, asiaviihde, mainonta, komedia ja draama.

metamedia Näkemys tietoverkosta samanaikaisesti sekä informaation välittäjänä että symbolien esille asettajana. Tietoverkolle metamediana on luonteenomaista ne tavat, joilla se kykenee sulauttamaan eriytyneet mediamailmaisut hybridiksi itseensä. Käsitteellisesti on olennaista, että metamedia ei aseta mitään symbolimateriaalia kuten kirjoitusta, puhetta, musiikkia tai kuvia lähtökohtaisesti etusijalle muihin materiaaleihin nähden.

metatieto Tieto tiedosta tai sen sijainnista.

method acting Perinteisen, tunnekylläisen Hollywood-näyttelemisen rinnalle Yhdysvalloissa 1950-luvulla syntynyt minimalistinen, näyttelijälähtöinen esitystapa. Toimintamallissa näyttelijä karsii kaikenlaisen "esittämisen" roolityöstään sekä rakentaa roolihahmon omiin kokemuksiinsa nojautuen ja poimii omasta kokemuksestaan elementit, jotka tukevat roolihenkilön luonnetta.

metonymia Semioottinen käsite, jossa jonkin kokonaisuuden osasta tulee merkki, joka alkaa edustaa tätä kokonaisuutta. Metonymia on voimakas merkityksen rakentamisen keino esimerkiksi sotatapahtumista kerrottaessa. Esimerkiksi valokuva on aina metonyminen merkki, koska se lohkaisee todellisuudesta tietyn, kokonaisuutta edustavan osan.

metro ks. kaupunkitoimitus

metropolitan desk ks. city desk

MHP-standardi (*multimedia home platform*) Digitaalisessa televisiolähetyksessä käytettävä standardi, joka mahdollistaa vuorovaikutteisen televisionkatselun.

mickey mousing Musiikillisten vastineiden rakentaminen ja liittäminen elokuvan henkilöiden tai piirroshahmojen fyysisille eleille ja ilmeille. Nimitys on kunnianosoitus Disney-studion luomalle *Mikki Hiiri* –hahmolle.

microblog ks. verkkopäiväkirja

middle-of-the-road Radion profiloitunut ohjelmarakenne, jolla pyritään tavoittamaan työssäkäyvä, suhteellisen hyvin toimeentuleva yleisö.

miehinen katse Feministiteoria, jonka mukaan mies hankkii valtaa pystyessään katsomaan naista ilman että tämä voi katsoa takaisin.

miekka ja sandaali Jumalten, jättiläisten ja erilaisten hirviöiden asuttamaa ”myyttistä menneisyyttä” käsittelevä italialainen elokuvagenre. Elokuvan vähäpukeiset ja lihaksikkaat sankarit olivat usein kunnostautuneet kehonrakentajina.

mielialanhallinta Malli, joka painottaa median roolia mielialan hallinnan keinona. Mediaa käytetään erityisesti piristykseksi, kielteisten tunteiden kompensoimiseksi ja tunteiden käsittelemiseksi.

mielikuva ks. imago

mielikuvamarkkinointi Myönteisen yritys- tai tuotekuvan hyödyntäminen markkinoinnissa.

mielikuvayhteiskunta Näkemys yhteiskunnan muutoksesta, jossa hyvästä mielikuvasta, maineesta ja *brandista* ja niiden luomisesta on tullut entistä ratkaisevampi menestys- ja kilpailutekijä miltei kaikilla toiminnan alueilla.

mielipide ks. yleinen mielipide

mielipidejohtaja Organisaatiossa usein epävirallisessa asemassa oleva henkilö, joka henkilökohtaisella panoksellaan pystyy vaikuttamaan haluamallaan tavalla toisten mielipiteisiin tai käyttäytymiseen. Mielipidejohtajien kautta myös joukkoviestinnän vaikutukset yltävät niihin, jotka eivät seuraa mediaa säännöllisesti. Laajasti ymmärrettynä myös journalistit ovat mielipidevaikuttajia.

mielipidekirjoitus Kirjallisessa muodossa esitetty mielipide tai kannanotto johonkin asiaan. Mielipidekirjoitus voi olla luonteeltaan tietoa välittävä ja tulkitseva tai mielipidettä johdettava eli käännyttävä. Rakenteellisesti mielipidekirjoitus voidaan jakaa tilannetta arvioivaan tai puolustettavaa argumenttia sisältävään kärkeen, tilanteeseen johtaneista tekijöistä rakentuvaan runkoon ja päätelmään, jossa voidaan tuoda esiin ongelman korjaamiskeinot, yhteenveto kirjoittajan tarkoitusperistä ja toimintakehotus.

mielipidetutkimus Tutkimustoiminta, jonka tuotoksena syntyy väestöä tai sen merkittäviä osaryhmiä koskevaa tietoa sen ajattelutavoista, suhtautumisesta, mielipiteistä, asenteista, arvostuksista, maailmankatsomuksista, tiedoista, uskomuksista, tajunnasta jne. Mielipidetutkimuksissa mitataan haastattelujen tai kyselyjen avulla otokseen valittujen henkilöiden tajunnan joitakin puolia, ja vastauksista laaditaan tilastollisesti yhteiskunnan ja sen osaryhmien taseisia kuvauksia tutkittujen ilmiöiden yleisyydestä ja eriytymisestä. Mielipidetutkimukseen kuuluu yhteiskunnassa vallitseva ”kulutusilmapiiri”, mutta ulkopuolelle on syytä rajata yksittäisten yritysten käyttöön tarkoitettu tuotteiden, yritysten ja asiakasryhmien

mukaan eriytynyt tutkimus sekä markkinoinnin tehokkuutta ja medioiden käyttöä koskevat tutkimukset.

mignon ks. keili

miinari ks. miinus

miinus Lyhyt otsikoton juttu, joka on aloitettu usein (miinus)viivalla ja lihavoinnilla erotukseksi lehden muusta tekstiaineistosta. Miinuksen tarkoituksena on useimmiten ollut muilta jutuilta tyhjäksi jääneen palstatilan täyttäminen.

mikrofoni Laite, joka muuntaa äänivärähtelyt niitä vastaavaksi sähkövärähtelyksi.

miksaus Ääni- tai kuvanauhalle eri lähteistä tulevan kuva- ja äänimateriaalin yhdistäminen oikeassa voimakkuussuhteessa.

mill Kirjoituskoneen kutsumanimi, joka kuvaa juttujen amylymäistä jauhamista".

mind, body and spirit Vaihtoehtoisia elämäntapoja, kuten luontaislääkitystä ja itämaista mystiikkaa käsittelevä kirjallisuus.

mindmap Miellekartta, jonka avulla on mahdollista hahmotella jotakin ilmiötä tai ottaa se haltuun.

minimivaikutusten hypoteesi Näkemys siitä, että joukkoviestinnän vaikutukset ovat todennäköisesti minimaalisen vähäisiä. Joukkoviestintä ei ole välttämätön tai riittävä edellytys muutoksille, vaan ne syntyvät väliin tulevien muuttujien kautta.

minisarja Lyhytmuotoinen televisioelokuva, joka lähetetään useammasta peräkkäisestä kerrasta muodostuvana jatkosarjana.

minimum depth requirement Sanomalehti-ilmoituksen matalin sallittu palstakoko.

minä-journalismi Journalistinen käytäntö, joka pohjautuu toimittajan kerrontaan omasta itsestään, tekemisistään, tuntemuksistaan ja ajatuksistaan. Usein lattean ja epäkiinnostavan vaikutelman jättävästä minä-journalismista on erotettava käytäntö, jossa toimittaja tarkastelee oman subjektinsa läpi tai sen kautta yleisempiä yhteiskunnallisia ilmiöitä.

missaali ks. keili

mittaritutkimus Television katselua mittaava tutkimus, jossa satunnaisesti valittujen katsojien vastaanottimiin kiinnitetty mittari rekisteröi automaattisesti television aukiolon ja päällä olevan kanavan.

mittatikkututkimus Yleisötutkimus, joka kertoo median seurantaan käytetyn kokonaisajan, mutta ei seurattua ohjelmaa tai luettua juttua.

misinformoitu yhteiskunta Näkemys jonka mukana tiedonvälityksen määrällinen kasvu ei välttämättä paranna tiedonvälitystä koska välitetty tieto on virheellistä tai se ymmärretään virheellisesti.

mitteli ks. keili

miuku ks. ät-merkki

mobiiliportaali Wap-puhelimella käytettävä internetin aloitussivu, jonka kautta voidaan hyödyntää langattomia palveluja.

mobiili media Mobiilipalveluja kuten viesti- tai selainpohjaisia palveluja tai puhelimeen ladattavia sovelluksia (esimerkiksi soittoääniä, tekstiviestipalveleja, WAP-sivuja tai pelejä) hyödyntävä viestintämuoto.

mobiiliviestintä Ajasta ja paikasta riippumaton viestintä, joka tapahtuu mobiilin päätelaitteen (esimerkiksi matkapuhelimen) välityksellä ja yleisesti käytössä olevan verkon (esimerkiksi gsm:n) kautta. Mobiiliviestintä liittyy sekä keskinäis- että joukkoviestintään.

mobilisointi Median kyky vaikuttaa aktiivisesti yleisönsä ja poliittisiin vallankäyttäjiin.

moblog Verkkosivusto, jonne käyttäjät voivat vapaasti lähettää matkapuhelimella ottamiaankuvatiedostoja.

modeemi (*modulator-demodulator*) Laite analogisten signaalien muuntamiseksi digitaalisiksi ja digitaalisten analogisiksi.

mode of address Tapa, jolla yksittäinen mediatuotos "puhuttelee" yleisöään.

moderaattori Internetissä toimivan keskusteluryhmän ylläpitäjä, joka joko etu- tai jälkikäteen valvoo keskustelua ja sen pysymistä aiheessaan sekä määrittelee keskustelun sävyn ja sopivuuden rajat tarvittaessa karsimalla listalle tulevia (listan toimintaperiaatteita rikkovia epäasiallisia) viestejä. Moderaattori voi myös myöntää osallistumisluvan listalle, jos sen jäseneksi pääsulle on määriteltäviä erityisiä ehtoja (esim. ammattilaisuus, koulutus). Moderaattori voi toimia myös keskustelun avaajana pyytämällä kommentteja jostakin aiheesta tai kirjoittamalla itse keskustelupalstalle kärjekäs avaus.

moderoitu lista Internetin keskusteluryhmä, jolla on erityinen ylläpitäjä ja keskustelun asiallisuuden valvoja, *moderaattori*.

moire ks. läikekuvio

mondo Sensaatiomainen ja ihmisten tirkistelynhaluun vetoava italialainen dokumenttielokuva 1960-luvulla. Mondon perusteemoja olivat seksi ja väkivalta. Dokumenttaarisuuden varjolla pystyttiin näyttämään asioita, joihin sensuuri olisi puuttunut fiktioelokuvissa.

monimediajournalismi Journalistisen aineiston tuottaminen useisiin eri välineisiin (lehtiin, radioon, televisioon, tietoverkkoihin, mobiilipalveluihin) sisältöjä versioimalla.

moniajo Useamman tietokonesovelluksen samanaikainen käyttö.

monikanavajulkaiseminen ks. cross media

monikanavatoimitus Toimitus, joka tuottaa uutisia eri jakelukanaviin kuten lehteen, radioon, televisioon, internetiin ja mobiililaitteisiin.

monikuva Toiminto, jossa television kuvaruudulla voidaan katsoa samanaikaisesti usean kanavan kuvaa.

monimedia Joukko erilaisia medioita, jotka toimivat jollakin tavalla yhdessä viestintäketjun jossakin vaiheessa, esimerkiksi tuotannossa tai jakelussa.

monimediaalisuus Viestintäsisältöjen jakaminen usean eri jakelukanavan kautta tuottamalla yhdestä sisällöstä useita eri versioita. Esimerkiksi tv-uutisia on mahdollista jakaa internetin kautta tai uutistiivistelmiä matkapuhelimen tekstiviestinä.

monimuotoverkosto Internetiin verkotetuista päätelaitteista muodostuva kokonaisuus erilaisten "yhteisellä asialla olevien" ihmisten väliseksi yhteydenpitomuodoksi. Digitaalisessa verkostossa mukana olevat pystyvät uuden teknologian avulla raportoimaan toisilleen reaaliajassa eri verkkopalvelimille käyttämällä mm. kannettavia tietokoneita ja videokameroita. Monimuotoverkoston ilmentymiä ovat esimerkiksi erimuotoinen kansalaisaktivismi ja terrorismi.

monitilaajatutkimus ks. barometri

monitori 1) Televisiostudion jatkuvatoiminen tarkkailulaite, jonka kuvaruudusta on mahdollista seurata kameroiden kulloinkin välittämää kuvaa. 2) Tietokoneen näyttöruutu.

monitoritodellisuus Maailmankuva, joka perustuu television, näyttöpäätteen, valvontakameran tai kännykkänäytön välittämiin kuviin.

monitorointi 1) Organisaation sisäinen tai ympäristöön kohdistuva *luotaus* heikkoja signaaleja etsimällä. 2) Julkisen keskustelun erittely.

monografia Yhtä tai rajattua aihetta käsittelevä tutkimus tai julkaisu.

monogrammi Nimen alkukirjaimista muodostettu sommitelma.

monopolilehti ks. ykköslehti, levikkikierre

monotypia Painomenetelmä, jossa saadaan vain yksi vedos. Painettava kuva maalataan useimmiten lasi- tai metallilevyille.

montaasi 1) Useammasta piirroksesta tai valokuvasta yhdistelemällä koottu originaali. 2) Kuvakooste, elokuvan tai nauhoitteen leikkaus. 3) Pienten osien kokoaminen kokonaisuudeksi, esimerkiksi pienistä kuvista rakennettu isompi kuva. 4) Sarja kuvia, jotka on asetettu rinnakkain niin, että kuvien välinen kontrasti kuljettaa tarinaa eteenpäin katsojan mielessä.

montaasiestetiikka Elokuvan ja television audiovisuaalinen muoto, jossa pyritään rikkomaan kerronnan jatkuvuutta ja siten havahduttamaan katsoja. Sen lisäksi että yllättäviä kuvia ja kohtauksia leikataan toistensa lomaan, voidaan myös rikkoa ks. *suojaviivaa* koskevaa sääntöä tai tuoda kerrontaan elokuvamaailmaan kuulumattomia kuvia ja ääniä. Leikkauskohdat erottuvat, koska kohtaukset eivät liity sujuvasti toisiinsa. Tekniikkaa hyödynnetään erityisesti mainoksissa ja musiikkivideoissa, jotka pyrkivät luomaan nopeita mielikuvia ja assosiaatioita.

monthly Kuukausittain ilmestyvä aikakauslehti.

montteeraus Ohjelman erilaisten elementtien yhdistäminen ja koostaminen yhdeksi

kokonaisuudeksi ääni- tai kuvanauhalla. Tarkoituksena on rakentaa ohjelmakokonaisuus, jossa puheenvuorot, musiikki, lausunnot jne. yhdessä tuovat esille sen, mitä ohjelmassa halutaan välittää. Montteeraus tapahtui aiemmin joko kopioimalla nauhamateriaali haluttuun järjestykseen uudelle lähetysnauhalle tai leikkaamalla alkuperäistä nauhaa, nyttemmin on siirrytty tietokoneeditointiin. Montteeraus mahdollistaa haastattelun ja puheenvuorojen tiivistämisen ja erilaiset tehosteet.

moonlighter ks. kuutamourakoitsija

moraalinen paniikki Media- ja kulttuuritutkimuksen käsite, jolla on viitattu uusien medioiden tuloon ja niiden herättämiin ahdistuksen jaksoihin. Huoli on kohdistunut useimmiten lapsiin, nuoriin, naisiin tai työväenluokkaan. Medialla on lisäksi nähty olevan tärkeä rooli moraalisen närkästyksen synnyttämisessä, koska uutiset määrittävät pitkälti, mikä ympäröivässä yhteisössä on oikein ja mikä väärin. Samalla moraalisen paniikin lietoajat rajaavat poikkeavat yksilöt ja ryhmät yhteisön ulkopuolelle.

moraaliset oikeudet Tekijänoikeuslaissa määritellyt luovuttamattomat oikeudet, jotka liittyvät tekijän persoonan ja teoksen omalaatuisuuden kunnioittamiseen (*isyys-oikeus, respektio-oikeus*). Moraaliset oikeudet yhdessä taloudellisten oikeuksien kanssa muodostavat tekijänoikeuden perusrakenteen.

morgue Lehden arkisto tai käsikirjasto, johon kuuluu vanhojen numeroiden ohella lehtileikkeitä, kuvia ja erilaista viitemateriaalia. Ruumishuoneeseen viittaava slangitermi viittaa biograafisiin tietoihin, joita kerättiin kaikista merkittävistä julkisuuden henkilöistä näistä myöhemmin tehtäviä *nekrologeja* varten.

mosaiikkikanava Ohjelmakanava, jonka televisiokuva koostuu normaalikuvaa pienemmistä osista, joissa kussakin esitetään jonkin toisen ohjelmakanavan televisio-ohjelmaa. Mosaiikkikanavaa käytetään yleensä maksullisten tv-kanavien ohjelmien esittelyyn.

mosaiikkikuva Erikoistehoste, jossa kuva jaetaan painiksi neliöiksi.

MOS (*man on the street*) ks. katugallup

moskiittolehti Lyhytikäinen ja halvalla toteutettu, usein satiirista aineistoa sisältävä sanomalehti.

motivaatiotutkimus Mediayleisön median käyttötappoihin (syihin, käytön määrään, ajankohtaan jne.) keskittyvä mediatutkimuksen osa-alue.

motivated Tietystä tapahtumasta käynnistyvä tai tiettyä tapahtuvaa tarkasti seuraava kamera-ajo elokuvatuotannossa.

mouseover Verkkosivuston ikoni, joka aktivoituu automaattisesti käyttäjän kursoritoiminnalla.

mp3 Äänen tiivistämisessä käytettävä pienikokoinen digitaalinen äänitiedosto.

mp3-soitin Erillinen tai matkapuhelimeen liitettävä, kannettava soitin, johon voi ladata musiikkia mm. internetistä.

mr. Gates ks. portinvartija-tutkimus

muckraking Yhdysvaltalaiselle 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa yhteiskunnallisiin uudistuksiin pyrkineelle ja "sonnantonkimista" muistuttavalle ks. tutkivalle journalismille "tunkiojournalismille") annettu nimitys, jonka tarkoituksena oli kuvata journalistien intoa puuttua ja paljastaa yhteiskunnallisia epäkohtia. "Muckrakerit" kirjoittivat pääasiassa aikakauslehtiin ja paljastivat liike-elämän ja politiikan korruptiota, yritysten monopoliaseman väärinkäytöksiä, trusteja ja työväestön kurjia elinoloja. Lehdet myös saivat aikaan epäkohtia korjaavia lainuudistuksia.

MUD (*multi user dungeon*) Usean pelaajan verkkopeli.

mug the mike Puhuminen tai laulaminen liian lähellä mikrofonia.

mug shot Kuvaruutu, jossa näkyvä pelkästään henkilön pää ja olkapäät.

muistikortti Pieni puolijohdemuistiväline, jolle voidaan digitaalikamerassa tallentaa still-kuvia tai lyhyitä videopätkiä.

muistio Kirjoitelma, johon on koottu tulevan toiminnan kannalta huomioon otettavia kokemuksia tai näkökohtia.

muistokirjoitus ks. nekrologi

muistutusmainonta Mainoksen toistaminen saman ohjelman alussa ja lopussa.

muistutusmedia Muita medioita tukeva mainosmuoto tai -väline, jota käytetään itsenäisesti tuotteesta muistuttamiseen.

multicasting Useamman ohjelman tai lähetysignaalin samanaikainen lähettäminen yhteisellä asemataajuudella ennalta määritellyille vastaanottajille.

multilineaarisuus Tarinankerrontamenetelmä, jossa yhden tarinanjuonen seuraamisen sijasta yleisöllä on halutessaan mahdollisuus valita samanaikaisesti useita toistensa kanssa samanarvoisia tai kilpailevia juoniratkaisuja. Tämä lineaarisen kerronnan periaatteen haastava menetelmä on mahdollistunut interaktiivisten käyttöliittymien (internetin, digi-tv:n) ansiosta.

multimedia Tietokonetekniikkaan pohjautuva viestintäjärjestelmä, jossa tekstiä, ääntä sekä kiinteää ja liikkuvaa kuvaa voidaan yhdistää yhdeksi mielekkääksi kokonaisuudeksi ja esittää informaatiota useassa eri muodossa samanaikaisesti. Multimediatauotteiden ja -palvelujen käyttö on usein vuorovaikutteista ja perustuu käyttäjän tekemiin valintoihin.

multimediakioski Multim mediasovellus, joka toimii kiinteässä esityslaitteistossa, esimerkiksi julkisten tilojen infopisteissä.

multimodaalisuus Usean ilmaisumuodon yhdistyminen samassa esityksessä. Esimerkiksi kuvajournalismissa kuvalla, otsikolla ja kuvatekillä on olennainen yhteys. *Multimedia* on multimodaalisuuden konkreettinen ilmenemismuoto.

multiplex 1) Useita esityssaleja sisältävä nykyaikainen elokuvateatteri. 2) Digitaalisen televisiolähetysjärjestelmän signaali, jolla ohjelmakanavat lähetetään katsojalle yhtenä nippuna. Tällainen nippu sisältää useita ohjelmia ja palveluja, kaiken niihin liittyvän kuva- ja äänimateriaalin sekä oheispalvelujen datan.

multistart Saman ohjelman käynnistyminen useana vaihtoehtoisena ajankohtana.

multivisio Heijastettava diaesitys.

mumbo jumbo Slangitermi kiusalliseen haastattelutilanteeseen joutuneen henkilön toimittajalle antamista sekavista selityksistä.

muodonmuutosohjelma ks. tosi-tv

muokkaus Teksti- ja kuvainformaation sovittaminen sanomalehden tarpeeseen ja lehden asun tai teknisen prosessin edellyttämään muotoon.

murder board Poliitikon tai jonkun muun jostakin ajankohtaisesta aiheesta julkisuuteen joutuvan henkilön valmentaminen tiedotustilaisuuteen ja erityisesti vastaamaan sen aikana esiin nouseviin kiusallisiin kysymyksiin. Viestintäammattilaisten johdolla tapahtuva valmentaminen tapahtuu usein ennakoimalla kiusallisia kysymyksiä ja teemoja ja kehittelemällä niihin uskottavia vastauksia.

murdoch-efekti Kehityskulku, jonka seurauksena journalismin ja journalistisen toiminnan nähdään altistuvan entistä enemmän talouselämän vaikutuksille (mediamoguli Rupert Murdochin mukaan).

musiikkiformaattiradio Radion kanavarakenne, jolle on tyypillistä runsas määrä kevyttä musiikkia ja vähän ja lyhyitä puheita.

musiikkimatto Juonto- tai uutispuheen taustaksi tarkoitettu musiikkiosuus, jonka tarkoitus on tukea lähetyksosouden kuunneltavuutta ja lisätä sen sujuvuuden vaikutelmaa.

musiikkivideo Audiovisuaalisen ilmaisun lajityyppi, jolle ovat tyypillistä nopea leikkaus ja kuvakulman vaihdokset, animaation ja näytellyn materiaalin yhdistäminen, yllättävät montaaosit ja kollaasit ja ei-kerronnalliset visiot. Erityiseksi musiikkivideoestetiikaksi nimetty audiovisuaalinen ilmaisu on edesauttanut äänellis-kuvallisten attraktioiden ja assosiaatioiden voittokulkua.

muslimimummo Slangitermi oletetusta mediankäyttäjistä, jota ei haluta loukata ja asioiden raportoisemisessa ollaan tästä syystä erityisen hienotunteisia. Termi pohjautuu Muhammed-pilakuvien aiheuttamaan voimakkaaseen närkästykseseen muslimimaailmassa.

must ks. pakkojuttu

musta 1) Ohjelmalle tai mainokselle varattu lähetyksaika, jota ei ole jostakin syystä käytetty. 2) Musta filminauha, jota esitetään elokuvan lopussa tai kahden eri filmin välillä.

musta elokuva Varsinkin yhdysvaltalaisen 1950-elokuvan lajityyppi, jolle on tyypillistä pessimistinen yhteiskunnallisten ongelmien ja rikollisuuden kuvaaminen.

musta komedia Elokuva- tai tv-sarjatyypipi, jolle on tyypillistä vakavien aiheiden kuten esimerkiksi kuoleman, murhan, mielisairaouden tai seksuaalisten perversioiden humoristinen käsittely.

musta laatikko Salauksenpurkulaite, jonka avulla televisiovastaanottimella voidaan katsoa salattua televisio-ohjelmaa. Käytetään myös nimitystä tilaajapäätte tai ohjelmapäätte.

mustalista Luettelo ei-toivottujen sähköpostiviestien lähettäjästä.

mustamaalausmalli ks. kriisiviestintä

muunnelma Toisen luoman teoksen muunteleminen (esimerkiksi artikkeleita lyhentämällä) niin, että lopputulos ei ole riittävän itsenäinen antamaan muuntelijalla siihen tekijänoikeuden. Tekijänoikeuslaki antaa tekijälle oikeuden määrätä teoksestaan niin muuttamattomassa kuin muutetussa muodossa, myös käännöksenä tai kokonaan toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa.

muutoskertomus Muutosviestinnän toimenpiteillä rakennettu ja kerrottu tavoitekuva, joka luo henkilöstön luottamusta muutoksen oikeutukseen ja organisaation toiminnan jatkuvuuteen.

muutosviestintä Ne yhteisön strategiset viestintätoimet, joiden tehtävänä on kuvata ja toteuttaa organisaation sisällä tai ympäristössä tapahtuvaa perustavanlaatuista muutosta. Onnistuessaan muutosviestintä lisää henkilöstön ymmärrystä tulevia toimia kohtaan ja sitouttaa heitä työskentelemään muutoksen puolesta. Muutosviestinnän puute tai epäonnistuminen saattaa pahimmillaan johtaa organisaation syvään kriisiin.

myyttianalyysi Organisaation arvostusten muutoksia selvittävä semioottinen analyysimenetelmä organisaatioon liittyvien viestien ja niihin kätkeytyvien "symbolisten tarinoiden" tutkimiseksi. Tarinoiden erittelyssä käytetään "virallisia" ja "vaihtoehtoisia" perustoimijoita erityisesti erilaisten kulttuuristen ja poliittisten asetelmien hahmottamisessa ja selittämisessä.